

Ο Νίκος Καζαντζάκης το 1945 στα Χανιά

» ως μέλος της Επιτροπής Διαπίστωσης Ωμοτήτων Κρήτης (Μέρος 3ο)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

εκπαιδευτικός Δ.Ε.
negreponete2004@yahoo.gr

Ο Κακόπετρος, επαρχίας Σελίνου Ν. Χανίων δέχτηκε για πρώτη φορά την άγρια εκδικητικότητα των Γερμανών Ναζί στις 24 Μαΐου 1941:

«Ήταν μεσημέρι του Σαββάτου, όταν μία ομάδα τριάντα περίπου Γερμανών οπισθοχωρούσαν προς τις Βουκολιές, πεζοπόροι, βρέθηκαν ακριβώς στο κέντρο του χωριού Κακόπετρος, στον διμύσιο δρόμο, πάνω από τη συνοικία Μιχελιανά. Εκεί, πάνω από το σπίτι του Λουφαρδαντώνη, τρεις Γερμανοί αποπάσκησαν, την υπολοιπή ομάδα και πέταξαν προς το δώμα του σπιτιού τρεις χειροβομβίδες. Μέσα στο σπίτι ήταν έξι γυναίκες και δύο νήπια. Στη συνέχεια εκτέλεσαν με ριπίες πυροβόλου 5 γυναίκες και τον γιο της Ελευθερίας Λουφαρδάκη - Κουριδάκη, τον Μανώλη, μόλις 3 ετών, ενώ τραυμάτισαν βαρύτατα την Κυριακούλα, χήρα Νικολάου Μαλανδράκη, τη γυναίκα που κρατούσε στην αγκαλιά της το δεύτερο νήπιο, τη Μαρία Ανδρέα Τσοντάκη, μόλις 2 ετών που από θαύμα σώθηκε».

«Επίσης στις 28 Αυγούστου 1944, τα χαράματα, οι πολλές δεκάδες Γερμανοί φασίστες που είχαν περικυκλώσει από τα μεσάνυχτα τον Κακόπετρο, όρμησαν μέσα στο χωριό πυροβολώντας και πετώντας δεκάδες χειροβομβίδες στα χαλόσπιτα. Πραγματική κόλαση. Εκτέλεσαν όλους τους άντρες που έβρισκαν στο πέρασμά τους κι ορισμένους πριν τους εκτελέσουν τους βασάνισαν, όπως τους δυο γιούς της Κυριακούλας, χήρας Νικολάου Μαλανδράκη, τον Αναστάση 21 χρονών και τον Μιχάλη, 19. Τους γάζωσαν με σφαίρες στην αυλή του σπιτιού τους, μπροστά στα μάτια της μάνας τους, που την κρατούσε ένας Γερμανός για να μην τρέξει σε βοήθεια των παιδιών της, τη στιγμή που ο Μιχάλης, όρθιος ακόμη, προσπαθούσε να βάλει με τα χέρια του μέσα στην κοιλιά τα σπλάχνα του, που είχαν χυθεί στην αυλή κι ενώ τα κτήνη έβγαζαν φωτογραφίες να τις έχουν για ενθύμιο. Εκείνη την μέρα στο Κακόπετρο 23 άντρες έπεσαν νεκροί¹.

«Επιστρέφοντας από Κάντανο, στον δρόμο, προς Κακόπετρο», θυμάται ο Κ. Κουτουλάκης, «είδαμε στο πλάι του δρόμου να στέκει ένας χωρικός, να κρατεί ορθό ένα δοκάρη και να μας εκάνει νόημα να σταματήσουμε. Αμα πλησίασε το αυτοκίνητο, έριξε το δοκάρη και σταμάτησε αναγκαστικά το αυτοκίνητο.

- Ηρθετε, λέει, να καταγράψετε για το αίμα που χύθηκε... έχετε κ' επαΐ να σημειώσετε κατιτίς...

- Τι;
- Τέσσερις γιούς μου σκοτώσανε... Οι δυο τελευταίοι, ήσανε δίδυμα...

- Πώς σε λένε;

Ελευθερία Λουφαρδάκη - Κουριδάκη, ετών 25. Μαζί της εκτελέστηκε και ο τριχρονος γιός της Μανώλης.

Ιωάννα Λουφαρδάκη, ετών 19.

Αντάρτες κρητικής αντίστασης.

- Δεσποτάκη... μα επειδή είστε κουρασμένοι, περάστε κι από το σπίτι να πάρετε ένα νερό...

Το σπίτι του ήταν εκεί δίπλα σε μια κατφοριά. Μπαίνουμε μέσα, τί να δούμε, ένα τραπέζι, μ' όλα του Θεού τα καλά και στη γωνιά μια γυναίκα μαυροφορεμένη μ' ένα κοριτσάκι μικρό στην ποδιά της, να κάθεται να κλαίει...

- Ίντα 'ναι δά τουτ'νά; ίντα κλαις; Οι αθρώποι δεν ήρθαν για να τως εκαλάσεις την καρδιά ντως. Ελευθερώθηκαμε, για όχι; Εξέχασες το; Ετσά 'ναι η λευτεριά, σε μας ήλαξε να δώσωμε τα παιδιά μας... άλλος τα σπύθια ντου, άλλος ήδωκε τα λιώφυτά ντου... πως σου απόμεινε μόνο η κοπελιά, εγώ θα σου κάμω κι άλλους γιούς...

Εκεί είδα τον Καζαντζάκη να κλαίει. Μέσα στ' αυτοκίνητο μας ήλεγε κι ήκλαιγε ακόμη, είδατε; Αυτή είναι η κρητική ψυχή, την ελευθερία την έχει θρησκεία... Ένας τέτοιος λαός υποδουλώνεται ποτέ;

Αναλυτικότερα για την εκτέλεση στις 28η ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1944 των τεσσάρων αδελφών Δεσποτάκη στον Κακόπετρο έχει αναφερθεί ο Θανάσης Πατεράκης στο άρθρο του στα "Χ.Ν."², που καταθέτει τα εξής:

«Στις 28 Αυγούστου του 1944, οι Γερμανοί κύκλωσαν το χωριό Κακόπετρος της ορεινής Κισιάμου και όπως είναι γνωστό, παντού σκορπούσαν στο διάβα τους τον όλεθρο και την καταστροφή. Πήγαν στο σπίτι της Μαρίας και πήραν τα τέσσερα από τα αγόρια (ο πέμπτος έλειπε) της οικογένειας που είχε συνολικά έξι παιδιά. Κανείς δεν περίμενε το κακό που επρόκειτο να ακολουθήσει. Οι γυναίκες ήταν στο σπίτι, ενώ τα τέσσερα αδέρφια είχαν αρνηθεί να ακολουθήσουν τον πατέρα τους που είχε φύγει από νωρίς για να κρυφτεί σε μία σπηλιά στα Παπαδιανά. Αδίστακτοι οι Γερμανοί, αφού τα εκτέλεσαν στην άκρη του δρόμου, πέταξαν τα άψυχα σώματά τους στην κάτω μεριά του δρόμου, στο σημείο που το απόγευμα της ίδιας μέρας τα βρήκε η δύστυχη μάνα τους. Την

Παιδιά την περίοδο της Γερμανικής κατοχής στην Κρήτη, 1941 - 1944 (Γερμανός φωτογράφος, σουλ. Θεοφάνη Κοκκινάκη, Καστέλι, Καλογεράκης Γιώργης)

Στην τοποθεσία "Γολγοθάς" που βρίσκεται στην παλιά κοινοότητα του Γαλατά, πίσω από τις φυλακές της Αγίας Χανίων μεταφέρθηκε στις 20 Μαΐου 2013 το "τίμιο ξύλο", δηλ. ο κορμός του οποίου 4. Η «Κεντρική Επιτροπή Διαπίστωσης των Γερμανικά στρατεύματα κατοχής». Η «Κεντρική Επιτροπή Διαπίστωσης των Ωμοτήτων εν Κρήτη 1941-1945» έκανε λόγο για πάνω από 2.000 εκτελεσθέντες από τους ναζί, Κρητικούς και Έλληνες πατριώτες, αλλά και πολλούς ξένους αναφασίστες ανάμεσα τους και Γερμανούς και Ιταλούς...

επόμενη θάφτηκαν στον Μιχαήλ Αρχάγγελο, χωρίς ψάλτη, χωρίς παπά. Η κηδεία έγινε πρόχειρα από τις γυναίκες του χωριού και από τους συγγενείς τους. Αυτή είναι η θλιβερή ιστορία για τον Μανώλη Δεσποτάκη, είκοσι επτά χρονών τότε, για τον Σπύρο είκοσι τεσσάρων και για τα δίδυμα Αναστάση και Χαράλαμπε μόλις δεκαεφτά χρονών! «Η φωτογραφία της Αγίας έγινε την άλλη μέρα», θα υπογράμμισει ο Κ. Κουτουλάκης. Κ' εκεί του 'καμε εντόπιωσ

Αναστάσης Μαλανδράκης του Νικολάου, 21 χρονών, ξυλουργός από το Κακόπετρο. Αφού διασώθηκε από το εκτελεστικό απόσπασμα και κρατώντας στα χέρια του τα εντόσθια του, έφθασε στο κρεβάτι του. Ο Γερμανός βλέποντας το θέαμα τον φωτογράφησε και έπειτα τον εκτέλεσε μπροστά στη μάνα του.

Μιχάλης Μαλανδράκης του Νικολάου, 19 χρονών, τσαγκάρης από τον Κακόπετρο. Εκτελέστηκε από τους Γερμανούς στις 28/08/1944.

«Στο Σέλινο κουφοβροντά³ βρέκει μα βρέκει μπάλες. Οι Γερμανοί περάσανε στα Τρα Χωριά τα πέρα, Μονή και Κουστογέρακο και Λιβδά και καίνε, τα παλληκάρια φτάξαν».

Ο Νίκος Καζαντζάκης με τα υπόλοιπα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής Διαπίστωσης Ωμοτήτων Κρήτης στα Κεραμεία Χανίων το 1945 (φωτογραφία Κ. Κουτουλάκης).

Αύριο Πέμπτη, 24/10/2013: Ο Νίκος Καζαντζάκης στον Αλικιανό και στη Μαλάθυρο Κισιάμου Χανίων. Οι απίστητες ωμότητες των Γερμανών Ναζί στη Βιάννο.

1. Τα ιστορικά στοιχεία είναι παρμένα από το βιβλίο του Δεσποτάκη Ιωάν. Εμμανουήλ, Ο Κακόπετρος στις φλόγες του πολέμου, Εκδ. Γ', Χανιά 2006. Βλ. επίσης και το άρθρο του Δεσποτάκη Ιωάν. Εμμανουήλ, Ο Κακόπετρος στις φλόγες του πολέμου (1940 - 1944), εφημερίδα Χανιώτικα Νέα, 28-08-2012.
2. Θανάσης Πατεράκης, 28η ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1944: Η εκτέλεση των τεσσάρων αδελφών Δεσποτάκη στον Κακόπετρο, εφημερίδα

Χανιώτικα Νέα, 03-09-2010.

3. Από το βιβλίο του Μιχαήλ Γ. Βλαζάκη, ΡΙΖΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΚΡΗΤΗΣ, Χανιά 1990, σελ. 49.

4. Βλ. το ρεπορτάζ στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.newsbeast.gr>, Μνήμες από την Κατοχή ζωντάνεψαν στην Κρήτη, Δευτέρα, 20 Μαΐου 2013. Η «Κεντρική επιτροπή διαπίστωσης Ωμοτήτων εν Κρήτη», ζήτησε να λάβει πληροφορίες και από τον Κ.

Μπασιά και γράφει στην έκθεσή της: «Κατά την μαρτυρία του αρχηγού του ανταρτικού σώματος Σελίνου Κωστ. Ν. Μπασιά, υπηρετόντος προτού ανεβή εις τα βουνά εις τας φυλακάς Αγίας ως αρχιφύλακος, οι εκτελεσθέντες εν αιταίς υπερβαίνουν τους 2000, πολλοί δε εξ αυτών απεκεφαλίσθησαν διά πελέκως η απέθανον εξ αστίας και των κακουχιών.